

# Medborgarlön

Några utgångspunkter och ett räkneexempel

# Bakgrund

A

EKONOMIN  
VÄXER  
NÄR MÄNNISKOR VÄXER



# Bakgrund

## **Partikongressen föreslår besluta:**

A125:1 att partiet tar initiativ till en kraftfull politik för att öka jämställdheten och minska klyftorna ur perspektivet kvinno- och barnfattigdom

Inger Wennhall  
Skurups arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

## **MOTION A126**

### **ÖREBRO ARBETAREKOMMUN (ENSKILD)**

#### **Medborgarlön**

##### **Inledning**

Den här motionen föreslår att vi som parti tittar lite närmare på idén om medborgarlön. Anledningen till att motionen har blivit så här lång är att frågan förtjänar att problematiseras. Det finns många föreställningar om arbete, bidrag, incitament och om människors sätt att fungera som dagens utveckling ger anledning att ompröva.

Genomgången tar utgångspunkt i de problem som dagens socialförsäkringssystem brottas med. Därefter presenteras en idé om hur ett alternativt system skulle kunna se ut, varpå en problematiserande diskussion följer som omprövar en del etablerade föreställningar. Motionen avslutas med ett resonemang om förslagets risker och fördelar.

Allra först presenteras några utgångspunkter för socialdemokratisk välfärdspolitik.

##### **Utgångspunkter**

Målet med socialdemokratisk välfärdspolitik är full sysselsättning. Rätten och möjligheten till ett arbete är, har varit och kommer fortsatt att vara grunden för det socialdemokratiska samhällsprojektet.

Den socialdemokratiska människosynen präglas av övertygelsen om alla människors lika värde och varje människas önskan och vilja att bidra till det allmänna. Arbetslöshet och annan påtvingad sysslöshet går emot denna mänskliga strävan. Det är politikens uppgift att befria människan från sådana hinder för självförverkligande.

System bär på värderingar. Politiken konstruerar systemen. En politisk rörelse som vill främja en positiv människosyn bör analysera vilken syn som präglar de befintliga systemen och fundera över hur systemen kan uppdateras.

Historien har lärt oss att enkla och generella välfärdssystem fungerar bäst. De omfattar alla, de kan hanteras med en minimal administration, de erbjuder inga möjligheter att fuska, de kräver ingen behovsprövning och de har en omfördelande effekt.

# Utgångspunkter

- Målet med socialdemokratisk välfärdspolitik är full sysselsättning
- Människor vill bidra till det allmänna
- System bär på värderingar
- Enkla och generella system fungerar bäst

**Problemet**

**Aktivitetsersättning** är en ersättning för dig som inte har fyllt 30 år och inte kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning under minst ett år.

**Sjukersättning** är en ersättning du kan få om du har fyllt 30 men inte 65 år och troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.

När du deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program som du blivit anvisad till av Arbetsförmedlingen har du rätt till **aktivitetsstöd** från Försäkringskassan.

Du som har fyllt 18 år men inte 25 år och inte uppfyller villkoren för a-kassa kan få **utvecklingsersättning**. Uppfyller du villkoren för ersättning från a-kassan har du istället för utvecklingsersättning rätt till aktivitetsstöd. Fyller du 25 år under tiden som du deltar i programmet får du också rätt till aktivitetsstöd.

Vård av barn

Försörjningsstöd

Garantiersättning

Handikappersättning

Bostadsbidrag

Assistansersättning

Tandvårdsstöd

Vårdbidrag

Förebyggande sjukpenning

Rehabiliteringsersättning

Föräldrapenning

a-kassa

Vårdsnadsbidrag

# Söka a-kassa

- Anmäl dig som arbetssökande på arbetsförmedlingen.
- Fyll i blanketten "Anmälan om arbetslöshet".
- Be din arbetsgivare fylla i blanketten "Arbetsgivarintyg".
- Samla ihop eventuellt övriga intyg som styrker vad du har gjort under de senaste tolv månaderna om du under denna tid gjort mer eller annat än att arbeta.

Skicka in dina handlingar till Handels a-kassa, Box 49, 631 02 Eskilstuna.

Fyll i kassakort och skicka in så snart den sista dagen på kassakortet har passerat.

Läs noga igenom den information som lämnas till alla blanketter och kassakortet för att undvika felaktigheter.



# Få a-kassa

Arbetslöshetsförsäkringens bestämmelser regleras i Lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF) och Lagen om arbetslöshetskassor (LAK), Förordning om arbetslöshetsförsäkring (ALFFo) och Förordning om arbetslöshetskassor (LAKFo) samt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS).

Riksdagen tar beslut om innehållet i lagen, regeringen utfärdar förordningar och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) utfärdar föreskrifter till lagen.

# Få a-kassa

För att ha rätt till ersättning måste du uppfylla grundvillkoren och ett arbetsvillkor.

Grundvillkor:

- vara arbetsför och kunna och vilja ta ett arbete på minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan
- vara anmäld som arbetslös och arbetssökande hos den offentliga Arbetsförmedlingen
- i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande.

Det är viktigt att du själv aktivt söker arbete när du får arbetslöshetsersättning. Läs mer om detta under avsnitten Viktigt vara aktiv och Lämpligt arbete.

# Få a-kassa

**Arbetsvillkoret** innebär att du under 12-månadersperioden direkt före arbetslöshetens inträde måste ha förvärvsarbetat 6 kalendermånader med minst 80 timmars arbete i varje månad. Om du inte uppfyller detta, krävs det att du har arbetat minst 480 timmar under en sammanhängande period av 6 kalendermånader. Minst 50 timmars arbete i varje månad krävs. Du kan uppfylla arbetsvillkoret genom arbete som anställd eller med arbete i eget företag.

# Få a-kassa

**Överhoppningsbar tid** innebär att ramtiden förlängs. Det betyder att arbete som ligger längre tillbaka än 12 månader kan medräknas i arbetsvillkoret. Den överhoppningsbara tiden är begränsad till 5 år. Ett arbetsvillkor kan alltså som längst ligga 6 år tillbaka i tiden.

# Arbetslöshetsförsäkring

..är genom lag lika för alla a-kassor. Den gäller anställda såväl som företagare, deltidsanställda och heltidsanställda. Vissa villkor måste vara uppfyllda för att man ska ha rätt till arbetslöshetsersättning. Har du arbetat mindre än sex månader och inte uppfyller arbetsvillkoret får du inte någon ersättning.

# Arbetslöshetsförsäkring

## **Grundförsäkringen**

... gäller för den som

- inte är medlem i någon a-kassa
- är 20 år eller äldre
- är medlem i en a-kassa, men inte uppfyller medlemsvillkoret (inte varit med tillräckligt länge)
- uppfyller arbetsvillkoret.

Grundbeloppet är max 320 kronor per dag, fem dagar per vecka .

# Arbetslöshetsförsäkring

## **Den frivilliga inkomstrelaterade försäkringen**

... gäller för den som är medlem i en a-kassa sedan 12 månader och uppfyller arbetsvillkoret .

Den inkomstrelaterade ersättningen är 80 procent av tidigare inkomst, fem dagar per vecka, max 680 kronor per dag .

# Arbetslöshetsförsäkring

## **Arbetslöshetsersättningen**

...betalas ut högst 300 dagar. 450 dagar för de som har barn under 18 år när ersättningsdag 300 infaller.



# Arbetslöshetsförsäkring

Företagares rätt till ersättning

Arbetslöshetsersättningen får inte vara en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag och den får inte heller underlätta start av eget företag.

Om du är företagare kan du ha rätt till arbetslöshetsersättning

- vid tillfälligt uppehåll i verksamheten
- när du helt har upphört med den personliga verksamheten i företaget.

# Försörjningsstöd

”Har du pengar på banken måste du använda dem först till din försörjning innan du kan beviljas försörjningsstöd. Alla inkomster du har minskar försörjningsstödet storlek. Sådana inkomster kan vara lön, sjukpenning, bostadsbidrag, studiemedel och skatteåterbäring.”

# Försörjningsstöd

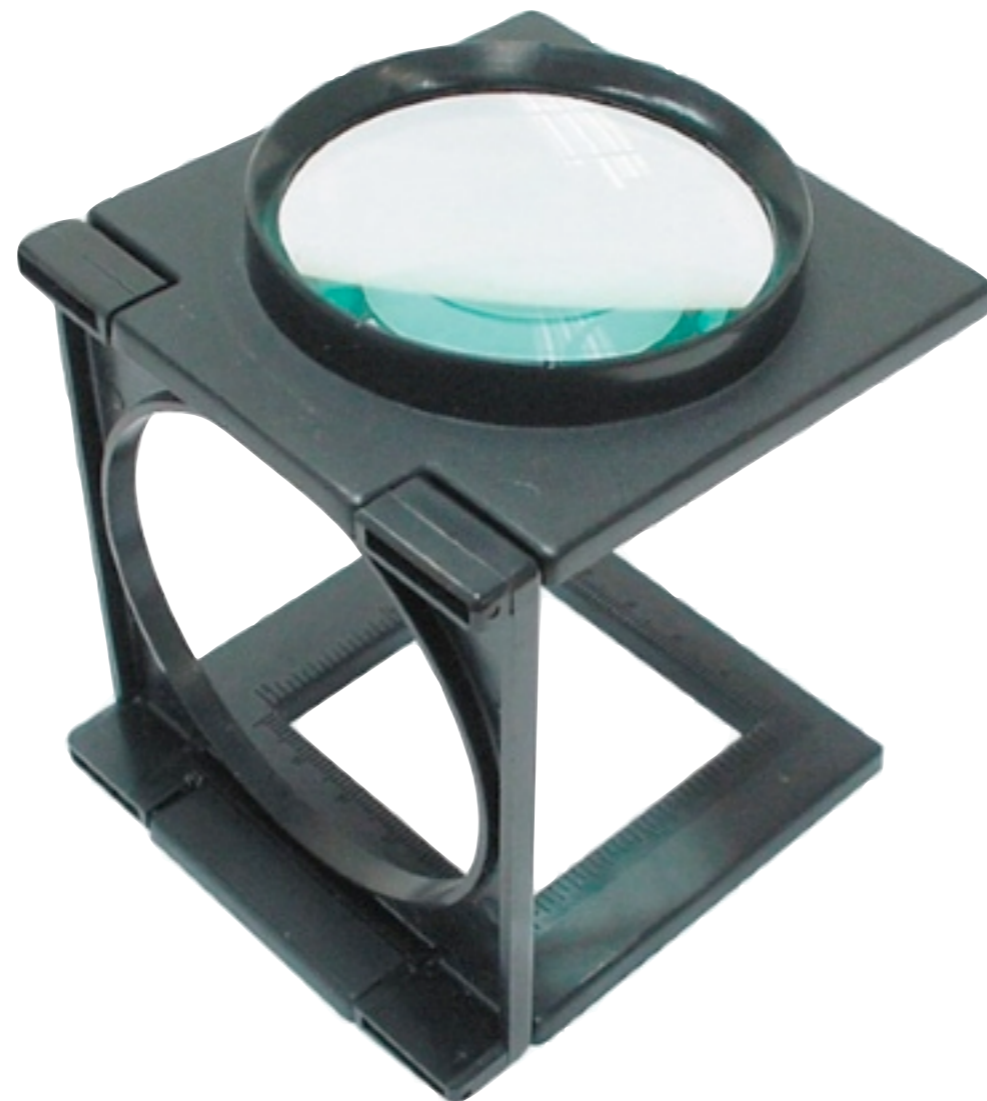
”Har du egna tillgångar som t.ex. aktier, bil och fritidshus kan de räknas bort från summan av normen. Beroende på hur "tillgänglig" tillgångarna är ges möjlighet till att avyttra dessa tillgångar, genom så kallat rådrum. Efter rådrummets slut räknas tillgångarnas värde in som inkomster vid beräkningen.”

# Försörjningsstöd

”Försörjningsstöd är behovsprövat och du måste lämna in en skriftlig ansökan tillsammans med de handlingar som styrker uppgifterna du lämnat på blanketten. På ansökan godkänner du också att kommunens handläggare gör vissa kontroller av dina uppgifter... Efter utredningen fattar handläggaren ett beslut och meddelar dig det.”

”Alla handlingar förvaras i en så kallad personakt, ett dataregister där även utredningar och handläggarens anteckningar sparas.”

# Granskare och granskade



När du inte längre har arbetsinkomster är huvudregeln att din sjukpenninggrundande inkomst (SGI) slutar gälla. Det finns dock situationer då du kan få behålla din SGI.

Du som avbryter ett arbete som har varat minst sex månader i följd får behålla din SGI under högst tre månader. Det gäller även om du fått avgångsvederlag. Därefter kan du fortsätta skydda din SGI om du:

- är anmäld som arbetssökande på Arbetsförmedlingen och aktivt söker arbete
- studerar med studiestöd
- studerar inom det egna yrkesområdet, även om du inte har studiestöd
- får utbildningsbidrag för doktorander
- vårdar barn som är under ett år
- får kommunalt vårdnadsbidrag för barn mellan ett och tre år
- inte kan arbeta på grund av sjukdom
- får ersättning från trygghetsråd eller -stiftelse för studier, praktik eller start av eget företag
- deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får utvecklingsersättning eller aktivitetsstöd.

Det får inte finnas något glapp mellan de olika situationerna. Om du exempelvis skulle bli sjuk när du är arbetssökande måste du första vardagen efter avslutad sjukperiod anmäla dig på nytt som arbetssökande på Arbetsförmedlingen för att behålla din SGI.

Skulle du få en tillfällig anställning (kortare än sex månader) under tiden du är arbetssökande på Arbetsförmedlingen måste du första vardagen efter att din anställning avslutas anmäla dig till Arbetsförmedlingen på nytt för att behålla din SGI.

# Problemet

- Krångligt
- Har luckor
- Förutsätter aktivitet
- Kränker integritet
- Misstänkliggör och granskar
- Tar tid och resurser
- Negativ människosyn
- Begränsar frihet

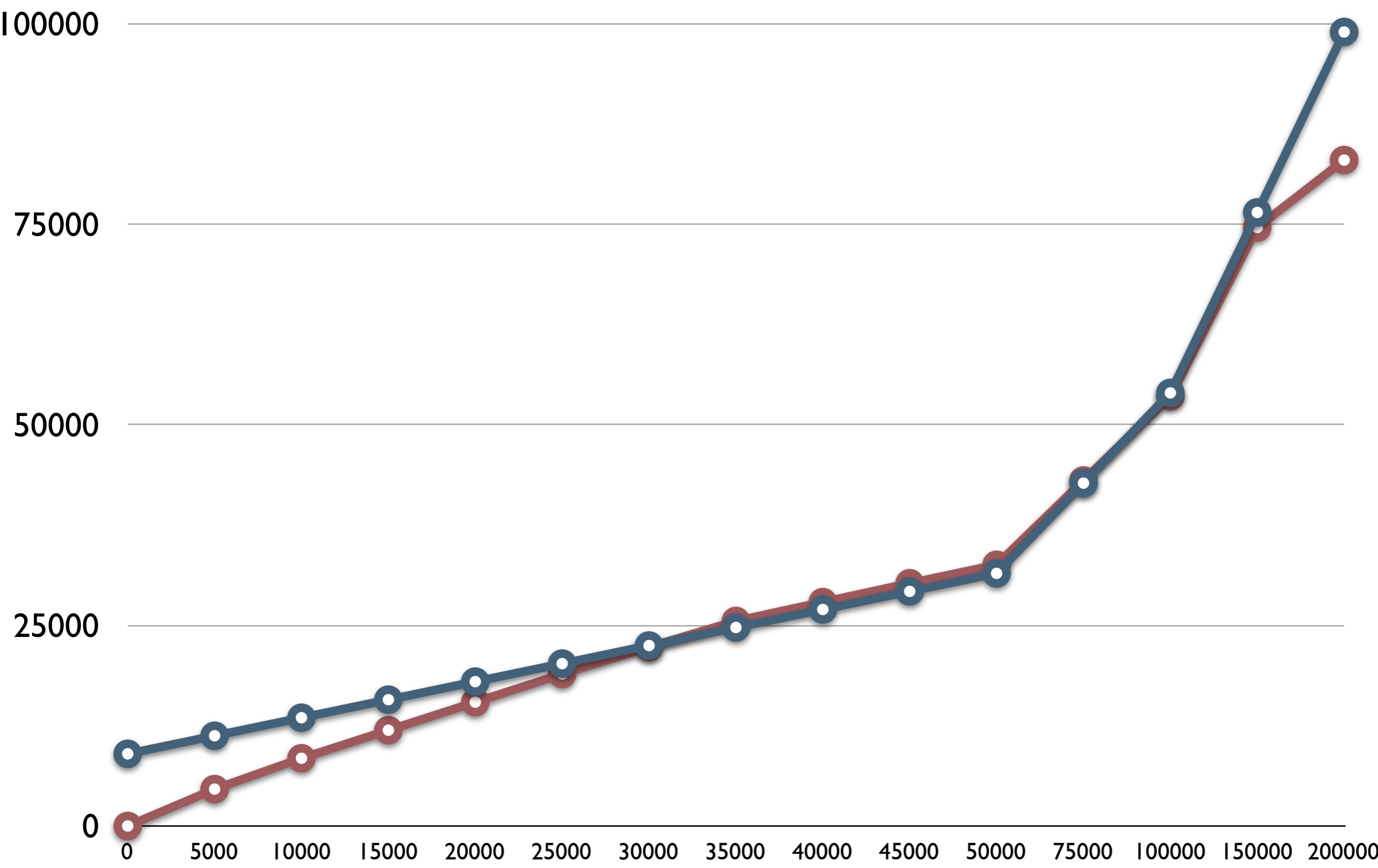
# Lösungen



# Medborgarlön

- Alla medborgare mellan 20-65 får en ovillkorad medborgarlön från staten på 20 000 kr
- Barn och ungdomar får en lägre ersättning
- Pensionärer omfattas inte av förslaget, utan ingår i det ordinarie pensionssystemet
- En rak inkomstskatt införs på 55%
- Medborgarlönen ersätter försörjningsstöd, delar av sjukförsäkringen, studiestöd, barnbidrag och föräldraförsäkring

<b>Medb-lön</b>	<b>Lön</b>	<b>Kvar efter skatt 55% inkl medb-lön</b>	<b>Verklig nettolön, Örebro</b>
20000	0	9000	0
20000	5000	11250	4598
20000	10000	13500	8444
20000	15000	15750	11944
20000	20000	18000	15443
20000	25000	20250	18942
20000	30000	22500	22311
20000	35000	24750	25564
20000	40000	27000	27916
20000	45000	29250	30269
20000	50000	31500	32568
20000	75000	42750	43080
20000	100000	54000	53593
20000	150000	76500	74618
20000	200000	99000	83028



- Kvar efter skatt 55% inkl medb-lön
- Verklig nettolön, Örebro

# Finansiering



**Tabell 2: Kostnader för ett system med medborgarlön**

Beskattningsbar förvärvsinkomst 2010, 20-64 år	Procent	Antal	Genomsnittlig månadskostnad medborgarlön	Total årskostnad medborgarlön	Genomsnittlig månadskostnad jobbskatteavdrag	Total årskostnad jobbskatteavdrag
0	10,5	589 041	9000	63 616 481 460		0
1 kr - 99 000 kr	14,9	835 878	7255	72 771 532 673	636	6 379 420 369
100 000 - 199 999	17,1	959 296	4700	54 104 302 804	900	10 360 398 409
200 000 - 299 999	26,2	1 469 799	3700	65 259 065 743	1 400	24 692 619 470
300 000 - 399 999	17,9	1 004 176	1700	20 485 180 220	1 842	22 196 295 274
400 000 - 499 999	6,7	375 865	-572	-2 579 934 429	1 842	8 308 110 522
500 000 - 599 999	3,0	168 298	-1750	-3 534 248 970	1 842	3 720 049 487
600 000 - 799 999	2,2	123 418	-5000	-7 405 093 080	1 842	2 728 036 291
800 000 - 999 999	0,8	44 879	-8500	-4 577 693 904	1 842	992 013 197
1000 -	0,7	39 269	-14000	-6 597 264 744	1 842	868 011 547
<b>Totalt</b>	100	5 609 919		<b>251 542327773</b>		<b>80 244 954 566</b>

**171 000 000 000**

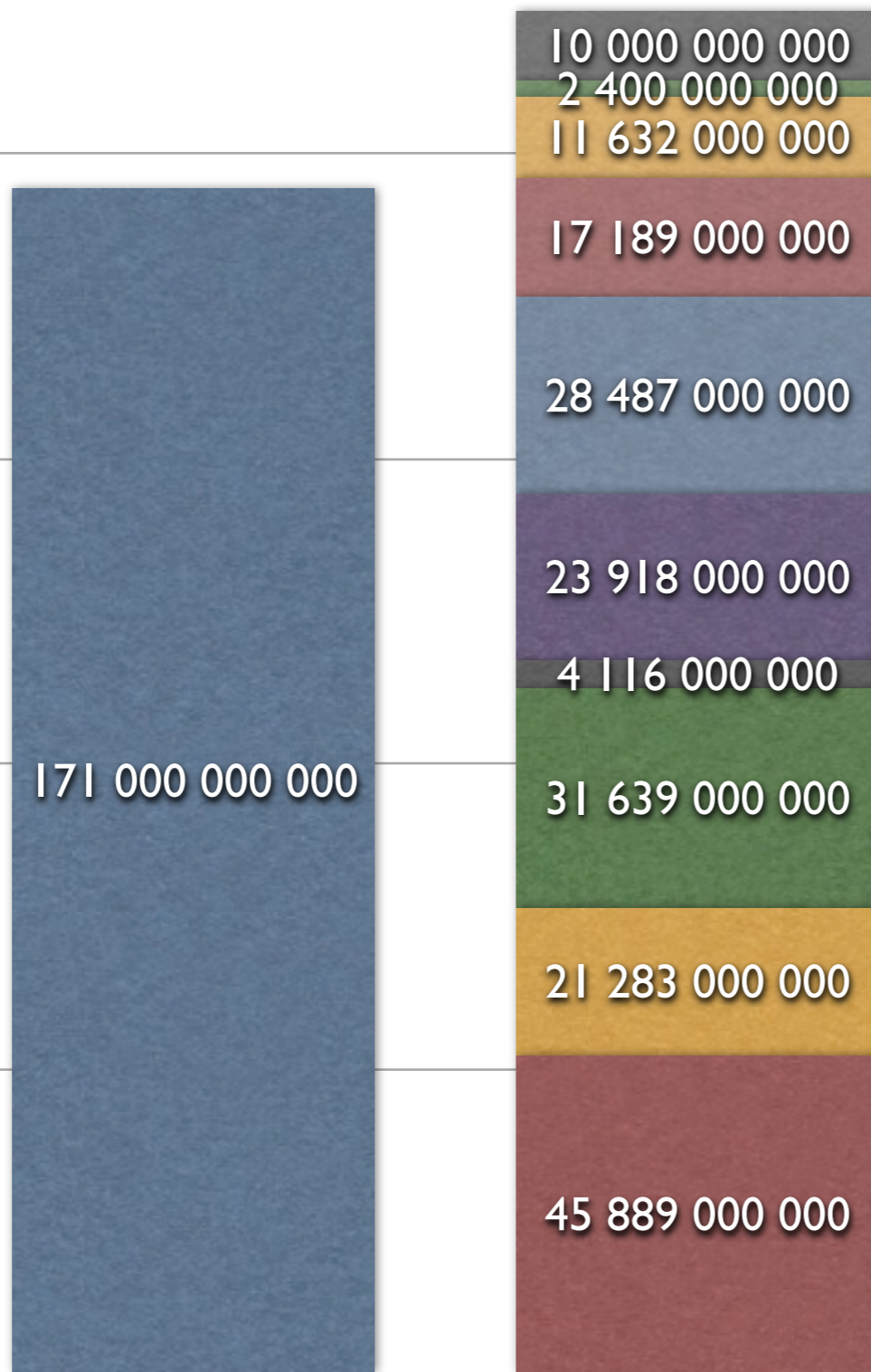
22000000000

17600000000

13200000000

8800000000

4400000000



Kostnad

Besparingar

- Övrig administration?
- Administration studiestöd
- Ekonomiskt bistånd
- Bostadsbidrag
- Studiestöd
- Barnbidrag
- Övrigt
- Arbetsmarknadsstöd
- Sjukersättningar
- Sjuk- och aktivitetsersättning
- Medborgarlön

**Konsekvenser**



# Försörjningsstöd

- Riksnorm: 3840 kr
- Kompensation för boendekostnad: 3000 kr

# Studiestöd

- 8920 kr för 4 veckor (2796 kr i bidrag, 6124 kr i lån)

# Sjukförsäkring

- Ersätts inte helt och hållet.  
Inkomstbortfallsprincipen bör gälla
- Finansieringen kan kvarstå i nuvarande form, dvs via arbetsgivaravgiften

# A-kassan

- Kvarstår i sin funktion som omställningsförsäkring och blir billigare
- Fackliga organisationerna kan fortsätta administrera a-kassan

# Facket

- Fackets ställning stärks genom att arbetssökande får en starkare förhandlingsposition

# Slitsamma yrken

- Rädslan för social misär försvinner som incitament
- Sannolikt kommer lönerna för slitsamma yrken att tvingas upp för att någon ska vilja ta den typen av jobb

# Jämställdhet

- Ett nytt vårdnadsbidrag?

# Socionomer och handläggare?

- Från kontrollant till professionell



Ideellt arbete och det  
demokratiska  
medborgarskapet

# Ideellt arbete

- 50% av svenskarna lägger i genomsnitt 16 timmar i månaden på ideellt arbete
- Motsvarar ca 400 000 heltidstjänster

# Fyra aspekter av ideellt arbete

- Det ideella engagemangets betydelse för en levande demokrati
- Stärker det sociala kapitalet
- Att vara tillhörig
- Ideellt engagemang som medborgerlig plikt

# Det ideella arbetets betydelse

Tabell 13. Uppfattningar om det frivilliga arbetets betydelse och roll för samhället 1995, 1998, 2005 och 2009. Andel av alla svarande (procent)

	1995	1998	2005	2009
Frivilliga aktiva ger något annat än det som avlönad, professionell personal erbjuder	57	75	65	66
Om regeringen tog sitt fulla ansvar skulle det inte finnas något behov av frivilligt arbete	11	16	18	25
Alla har en moralisk skyldighet att göra frivilliga insatser någon gång i sitt liv	42	53	61	54
Frivilligt arbete är ett hot mot avlönat arbete och används för att göra nedskärningar i samhällets utgifter	10	13	14	11
Engagemang i frivilligt arbete hjälper människor att ha en aktiv roll i ett demokratiskt samhälle	74	86	85	88

# Varför engagera sig ideellt?

Tabell 14. Vilka var de främsta anledningarna till att du började arbeta frivilligt? Svar totalt för alla som arbetar ideellt och fördelat på kön 2009 (procent).

	Män	Kvinnor	Totalt
Jag vill bidra till organisationen	66	54	60
Jag vill göra nytta för andra människor	53	62	57
Det är ett sätt att utöva mitt intresse	57	54	55
Det är ett sätt att bidra till mitt lokalsamhälle	35	42	38
Jag vill påverka samhället	14	22	18
Jag vill ingå i ett sammanhang	14	15	14
Jag känner mig tvingad	8	9	9
Jag vill ha något att göra	8	9	8
Annat skäl	14	13	13

# Varför fortsätter man engagera sig?

Tabell 15. Viktigt i det ideella arbetet. Svar totalt för alla som arbetar ideellt och fördelat på kön 2009 (procent).

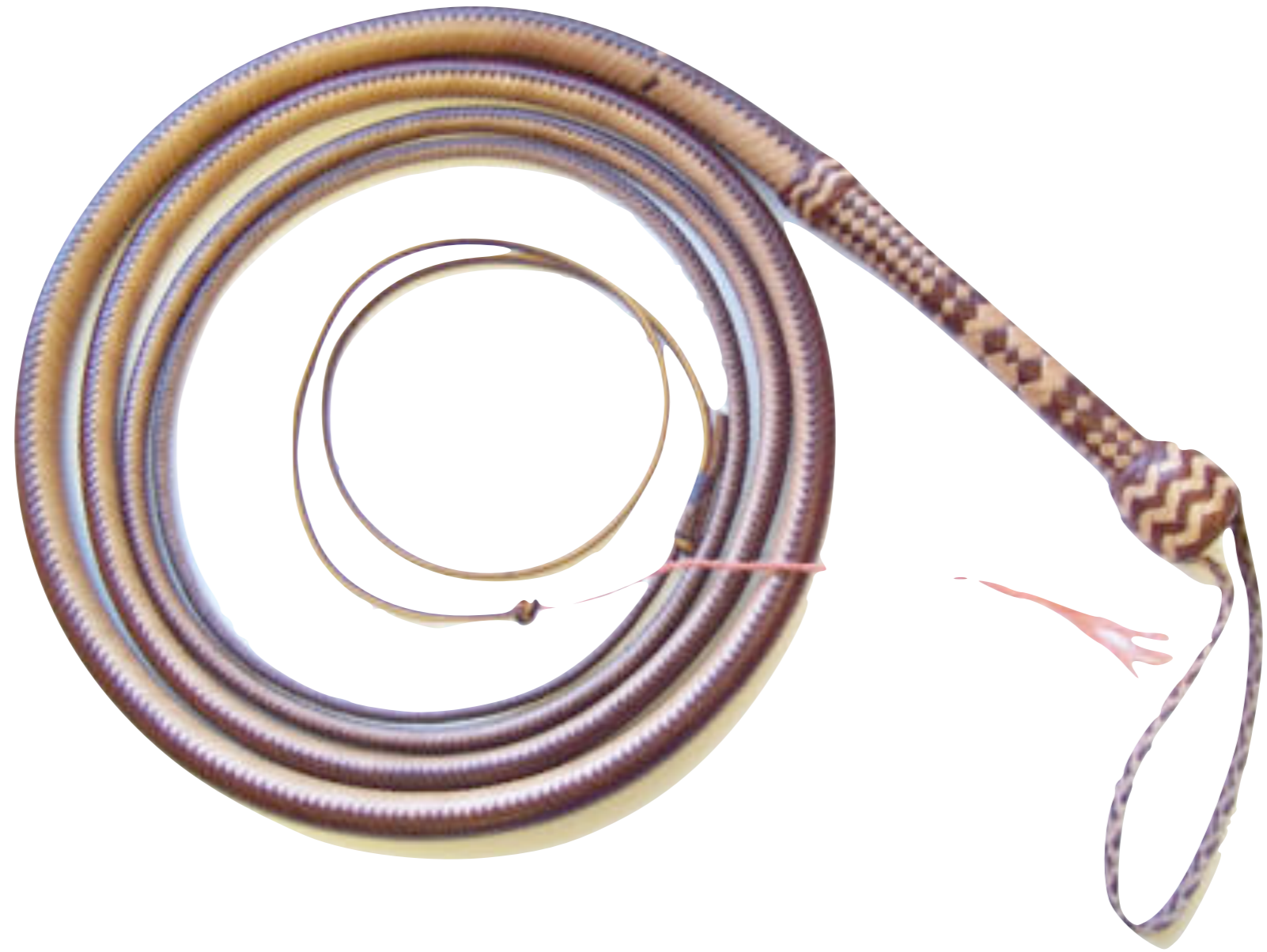
	Män	Kvinnor	Totalt
Att hjälpa någon	64	64	64
Att ha/få trevliga kamrater	61	56	59
Att få lära sig något	35	38	36
Att påverka samhället	29	35	32
Att ge uttryck för mina uppfattningar	19	27	23
Att få uppskattning	21	18	20
Annat	14	18	16

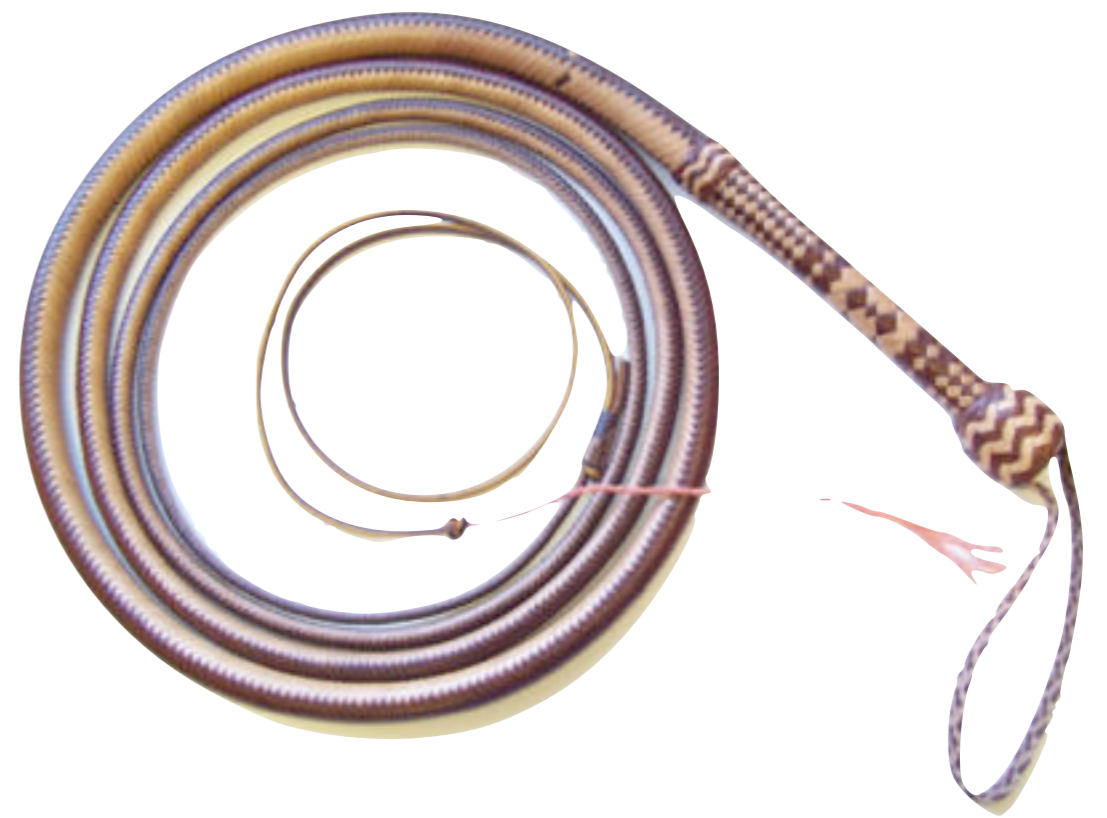
# Reflektion

Utifrån dessa svar framstår det som att det finns fler och andra skäl att arbeta än piskor och morötter. När människor får välja själva väljer de att vara (med)mänskliga och demokratiska. Inte därför att de tjänar på det, utan därför att de får andra att må bra av det och därför att de därmed också mår bra själva.

**Varför arbetar vi?**







# AT THE END OF THE RAINBOW

---

Post-winning life among Swedish lottery winners

Anna Hedenus

Göteborg Studies in Sociology No 45



UNIVERSITY OF GOTHENBURG  
DEPT OF SOCIOLOGY

**11. Ange din huvudsakliga arbetsituation vid vinstillfället och nu!**

Vid <u>vinstillfället</u>	<u>Nu</u>	
<b>269</b>	<b>208</b>	Fast anställning
<b>17</b>	<b>12</b>	Vikariat eller annan tidsbegränsad anställning
<b>38</b>	<b>38</b>	Egen företagare
<b>15</b>	<b>18</b>	Arbetslös
<b>23</b>	<b>32</b>	Förtids- eller sjukpensionär
<b>20</b>	<b>55</b>	Ålderspensionär
<b>10</b>	<b>16</b>	Studerande
<b>0</b>	<b>1</b>	Arbetar i eget hushåll
<b>0</b>	<b>0</b>	Arbetar oavlönat i anhörigs företag
<b>2</b>	<b>3</b>	Har valt att inte förvärvsarbeta
<b>4</b>	<b>6</b>	Annat

**21. Har du efter vinsttillfället fortsatt, börjat eller slutat att förvärvsarbeta?**

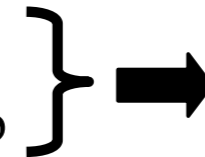
**286** Jag har fortsatt att förvärvsarbeta

**5** Jag har börjat förvärvsarbeta

**30** Jag arbetade ytterligare en tid efter vinsten, men har nu slutat helt

**5** Jag slutade arbeta helt så snart som det var möjligt

**6** Jag har i huvudsak slutat att arbeta, men har haft tillfälliga jobb



**Gå direkt till fråga 29.**

**34. Vilka av nedanstående skäl tycker du bäst beskriver orsaken till att du har kvar samma arbete som du hade vid vinsttillfället? (Välj högst 3 alternativ!)**

**62** Jag har en god lön/inkomst

**9** Det är en god fysisk arbetsmiljö

**46** Det är en uppmuntrande stämning på arbetsplatsen

**87** Jag har intressanta arbetsuppgifter

**11** Det är en lagom grad av psykisk ansträngning

**13** Det är en lagom grad av fysisk ansträngning

**6** Det finns goda möjligheter till vidareutbildning

**93** Jag har stort inflytande över hur mitt arbete ska utföras

**41** Jag har stort inflytande över mina arbetstider

**120** Jag trivs med mina arbetskamrater

**65** Det är ett bekvämt avstånd från bostaden

**24** Det är till nytta för samhället

**22** Det är enkelt att förena med familjeliv, föräldraledighet och barnomsorg

**25** Jag har inte kommit mig för att söka något annat jobb

**27** Det är svårt för mig att få ett annat jobb

**8** Vinsten har gjort det möjligt för mig att vara kvar

# Lotterivinnare

- Endast en liten minoritet av vinnarna drar ner på sin arbetstid efter lotterivinsten
- Bland de vinnare som har fått mycket stora summor är det en signifikant högre andel som minskar sin arbetstid och även tar ut längre perioder av obetald ledighet, men det är fortfarande en väldigt liten andel.
- Bland dem med arbeten utan möjlighet till vidareutbildning eller låg grad av inflytande var det fler som gick ner i tid
- Äldre lotterivinnare med fysiskt ansträngande arbeten och anställda med arbetstider som de själva inte kan påverka tog också i högre utsträckning ut förtida pension
- Men den stora majoriteten valde alltså att stanna kvar i sina arbeten, trots att de inte var ekonomiskt beroende av det.

# Varför arbetar vi?

- Tidsstruktur
- Sociala kontakter
- Kollektivt syfte
- Social identitet och status
- Regelbunden fysisk aktivitet



# Varför arbetar vi *inte*?

- Ohälsosam eller skadlig arbetsmiljö
- Dålig lön
- Vill få tid till annat

**Varför ska vi arbeta?**

*Varför* ska vi arbeta?

**Vad ska vi arbeta med?**





# Sammanfattning, fördelar

- Bejaktar människors inneboende vilja att arbeta och bidra till det allmänna
- Erbjuder ett alternativ till misstroende och tvångsåtgärder
- Vidgar synen på arbete
- Skapar flexibilitet på arbetsmarknaden, på medborgarnas villkor
- Stärker medborgarskapet
- Främjar den ideella sektorn
- Främjar folkhälsan
- Höjer lägsta inkomsterna och minskar klyftorna
- Minskar oron och frustrationen för den som blir sjuk eller förlorar sitt lönearbete
- Utvecklar demokratin
- Stärker löntagarnas ställning på arbetsmarknaden
- Minskar bidragsberoendet
- Bygger på tillit istället för misstroende



- Frigör tid för sociala och medicinska professioner så att de kan hjälpa människor istället för att granska dem
- Motverkar inlåsnings effekter
- Erkänner det obetalda arbetet
- Minskar kostnaderna för administration och kontroll
- Minskar fattigdomen
- Minskar ekonomisk stress
- Främjar småföretagsamhet och framväxten av nya idéer
- Främjar fortbildning och kompetensutveckling
- Gynnar arbetstillfredsställelsen, bland annat genom att ge människor möjlighet att arbeta på sina egna villkor.
- Förenklar regelverken
- Fungerar rättvist
- Ger människor frihet

# Motionens förslag

- att ta initiativ till en nationell översyn av sjuk- social- och arbetslöshetsförsäkringssystemen med målet att utforma ett enklare, mer generellt och mindre granskande trygghetssystem
- att särskilt utreda möjligheterna att inrätta ett system med medborgarlön i enlighet med motionens intentioner
- att tillsätta en utredning med uppdraget att formulera ett konkret förslag till hur ett medborgarlönesystem kan se ut
- Att ge möjlighet för den eller de kommuner som så önskar att på försök pröva system med medborgarlön

**Tack!**

<http://martinsblogg.wordpress.com/2012/08/28/motion-angaende-medborgarlon/>